

GOUVERNEMENT
DE LA POLYNÉSIE FRANÇAISE

'ĀPO'ORA'A FA'ATEREHAU PARAU FA'ATA'ARA'A

Mahana toru 4 nō âtopa 2023

'Ua putuputu te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i teie mahana toru. Teie te mau pu'e parau tā na i ha'amana :

PR -	2
• Te mau tauturu nâ te mau hotera fêtii	2
• Moni tauturu nâ te tâatiraa <i>South Pacific Cruise Alliance</i> nō te faaineine 'i te Rururaa 'a te South Pacific Cruise 2023	2
• Moni tauturu nâ te Piha faahotu 'i te mau 'oire (DDC)	3
MFT -	3
• Te faa'ohiparaa ture nō te feiâ rave 'ohipa 'a te hau 'e tonohia 'i te vâhi 'ê atu 'i Porinetia farani	3
MEF -	4
• 'E tâmau noa te Fenua 'i te turu 'i te mau faatupuraa 'ohipa 'a te mau taiete rii na'ina'i.....	4
MPR -	5
• Moni tauturu nâ te taiete <i>Tamanu Oil Factory</i>	5
• Tauturu moni nâ te 'Āmuitahiraa tahiti nō te haatu'aro hopu nâ raro 'i te tai.....	5
• Moni tauturu nâ te taiete <i>Teheia</i>	5
• Tuhaa mâtâmua nō te tâmatamataraa 'i te poito VMS tamauhia 'i ni'a 'i te mau poti tautai	5
MEE -	6
• Moni tauturu nâ te mau fare haapiiraa	6
• Tauraa 'i te tareta haapiiraa 'o te mau fare haapiiraa tuârua nō te matahiti 24-25.....	7
MJP -	7
• Tauturu moni nâ te mau taatiraa.....	7

- PR -

Te mau tauturu nâ te mau hotera fêtii

'I roto 'i te rênî 'ohipa 'a te faatereraa nô te 'âpee 'e te 'â'eâ'eraa 'i te faahoturaa 'a te mau hotera rii na'ina'i, 'ua faaâu te piha 'o te faariiraa râtere 'e piti 'ôpuaraa ture Fenua 'i ni'a 'i te mau rave'a tauturu 'a te mau hotera fetii. 'Ua faataehia na teie nau 'ôpuaraa ture 'e piti 'i te 'Apooraahau 'o teie mahana nei 'e 'i muri a'e ia 'i te rururaa 'ohipa 'i tupu 'i te 27 'o tetepa ra, faataahia nô te feiâ 'e 'ôpuaraa tâ râtou 'i roto 'i teie 'imiraa faufaa.

Te hinaaroraa 'o te :

- Haapaariraa 'i te turu nâ te manihini hotera fêtii, 'i roto 'i hoa râ 'i te mau taamotu ;
- Faaitoito 'i te mau faaanaanataeraa 'i te pae 'o te faariiraa 'e nô te pu'e mahana 'a parahi mai ai te râtere ('ohipa rima'î, ori, tere mâta'ita'i, etv.) ;
- Faatôro'a 'i te mau fatu hotera na'ina'i (haapiipiiraa, 'âpeeraa, faa'ôhie 'i te mau aniraa, etv.).

Te fâ, 'ia 'ohie te arata'iraa 'ohipa tânotaraa 'e te faatôro'araa 'i te mau fatu 'e hinaaro 'e 'aitau parau 'e te mau manihini, 'o te reira ho'i te navenave 'o tô tâtou mau motu. Te fâ pâpû 'ia turu 'ia ti'a te faaueraa 'a te mau hotera na'ina'i mâ te auraro 'i te peu tumu.

Moni tauturu nâ te tâatiraa *South Pacific Cruise Alliance* nô te faaineine 'i te Rururaa 'a te South Pacific Cruise 2023

'E rave rahi rave'a nô te mâta'ita'i 'i tô tâtou mau motu. Te pârahiraa 'i roto 'i te hô'ê hotera 5 feti'a 'i te hiti tai 'aore râ 'i roto 'i te mau hotera fêtii, 'e nâ ni'a anei 'i te mau pahî 'e fano nei nâ te mau tairoto.

South Pacific Cruise Alliance 'e tâatiraa faati'ahia mai na 'i 2011 'e 'o tei tâhôte 'e 8 fenua mero nô Patitifa Hitiaotera. Te fâ 'a teie tâatiraa 'o te faatianiraa 'i te mau fenua 'o Patitifa Hitiaotera 'ia riro 'ei area nô te mau pahî râtere. Te 'ohipa ato'a nei 'o ia nô te faarahi atu â te mau vâhi tapaeraa pahî râtere nâ roto 'i te mau 'aitauiraa 'i rotopû 'i tô na mau mero 'e te faaitoitoraa 'e te 'ohipa 'âmui 'e te faahoturaa 'i te mau auraa 'i rotopû 'i te mau fenua fârii râtere horo moana 'a Patitifa Hitiaotera 'e tô te ao tâato'a.

'I teie mau taime 'i muri nei, 'e tupu, te piti 'o te rururaa 'ohipa 'a te taatiraa nei, 'i Tahiti nei. Te fâ 'o teie rururaa 'o te tâhôte mai 'i te mau fatu taiete pahî 'o te ao nei nâ reira te mau ti'a 'a te hau 'e ta te tivira 'o Patitifa Hitiaotera 'e te reira nô te faai'ei'e 'e te haapâpû 'i te mau 'avei'a 'o te tere pahî 'i roto 'i tô tâtou moana.

Nô 2023, 'e tupu te mau 'aitauiraa mana'o mai roto mai 'i te mau 'aivanaa 'i roto 'i te fâ 'ia rahi atu te pû'oiraa 'ohipa 'âmui 'i rotopû 'i te mau rauti. Te mau fâ rarahi 'o teie rururaa e'ere 'o te mâ'imiraa noa 'i te mau rave'a 'âpî, 'o te faaitoito ato'a râ 'i te mau 'aitauiraa nô te faahotu 'i te mau rênî 'âpî. Nâ teie rururaa 'e faaitoito 'i te turamaraa tata'itahi 'i rotopû 'i te mau fatu taiete pahî 'o te ao nei 'e te mau vâhi 'e terehia nô te rahu 'i te hô'ê 'âua natura maita'i nô te mau arata'iraa 'ohipa 'âmui pâutuutu 'e te taraire.

'I ni'a 'i te hô'ê tapura faufaa faaâuhia 'e 13 000 000 toata, 'e 'i muri a'e 'i te mana'o fârii 'a te tomite hi'opo'a tapura faufaa 'e tereraa faufaa 'a te 'Apooraa rahi 'a Porinetia farani 'i te 12 'o tetepa ra, 'ua faataa te 'Apooraahau 'i te hô'ê tauturu 'i te faito 'e **6 500 000 toata** 'oia ho'i 'e 50% 'o te tapura faufaa titauhia.

'E faarii poupou tâtou 'i te mau fatu taiete pahî râtere nâ reira te 'aivanaa nô teie rururaa faufaa rahi nô te tâato'araa, nâ roto 'i te auraro 'e te tura tôtiare 'a tô tâtou mau nunaa moana.

Moni tauturu nâ te Piha faahotu 'i te mau 'oire (DDC)

'Ua haaamana te 'Apooraahau 'e 7 aniraa tauturu nâ te mau 'oire nô te haamaita'i 'i te 'ôpereraa pape înu, tei te au 'o te piiraa 'ôpuaraa 'a te parau faaâu faahotu 'e te tau-haamaita'iraa (CDT) 2021-2023.

'E mau 'ôpuaraa nô te haamaita'i 'i te oraraa 'o te huiraaatira, nâ roto 'i te paturaa 'i te mau haapahuraa pape înu 'a Rapa, Taiarapu Hitia'otera, Mahina, Huahine, Pirae 'e Nuku Hiva, 'e mau 'ôpuaraa faatupuraa 'ohipa titauhia 1 564 056 980 toata.

Te tuharaa 'o teie tauturu moni, ia au 'i te mau 'oire 'i raro nei :

- 81 986 728 Toata nâ te 'oire 'o Rapa ;
- 219 246 445 Toata nâ te 'oire 'o Taiarapu Hitia'otera ;
- 54 651 600 Toata nâ te 'oire 'o Pirae ;
- 141 296 411 Toata nâ te 'oire 'o Mahina ;
- 103 289 625 Toata nâ te 'oire 'o Huahine ;
- 6 445 352 Toata nâ te 'oire 'o Huahine nâ roto atu 'i te SPCPF ;
- 70 346 369 Toata nâ te 'oire 'o Nuku Hiva.

'E âmo 'âpitihi teie tauturu te Hau nui 'e 677 262 530 Toata, nâ reira tâ te Fenua **677 262 530** Toata.

Nâ roto 'i teie tauturu nô te mau 'ôpuaraa rarahi 'e nehenehe ai 'e haaamaita'i 'i te pape nâ te huiraaatira 'o te mau 'oire nei, pa'epa'e ato'a ho'i 'i te pâururaa 'i tô râtou 'âua natura.

- MFT -

Te faa'ohiparaa ture nô te feiâ rave 'ohipa 'a te hau 'e tonohia 'i te vâhi 'ê atu 'i Porinetia farani

'E nehenehe 'i te tahi mau ti'araa 'ohipa tâmau 'a te hau 'i Porinetia farani 'e mauhia, nâ roto 'i te tonoraa taata, mauhia 'e te feiâ e 'ere nâ te hau (hi'oraa : te mau rima 'ohipa 'a te Hau nui, rima 'ohipa 'a te 'Apooraa rahi 'a Porinetia farani, rima 'ohipa 'a te mau 'oire, etv.).

Nô 1998 mai teie ture 'e arata'i nei 'i te mau tonoraa rima 'ohipa. 'O te pâhono ra ia 'i te mau hinaaro 'a Porinetia farani nô te faarava'i 'i te mau 'ite 'e te mau 'aravihi 'i roto 'i te feiâ rave 'ohipa 'a te hau. Tauâ mau 'ite 'e 'aravihi e 'erehia na nâ te mau fenua farani. 'ua

haamaita'i mai na te reira mau ti'araa, te moni 'ava'e anei, nô te umeraa mai 'i te reira mau 'ite :

- Tâpapa 'i te moni hau ia au 'i te faito 'o te oraraa 'e î farani ;
- Tai'ohia te teiamaha 'o te 'ohipa 'e te faaheporaa taa'ê mai te 'ohiparaa nô te ara moana : 'i te atea 'i te fetii taata, te moni utaraa 'ia ho'i 'i farani, te mo'emo'e 'i roto 'i te mau motu, etv.

'Aua'e teie rave'a, 'ua fâna'o 'o Porinetia 'i te mau rima 'ohipa 'aravihi e 'aita 'i te fenua nei 'i te reira tau. Teie râ, 'i teie mahana 'aita te reira hi'oraa 'e tu'ati faahou 'e te oraraa 'i Porinetia nei, 'aita atura ia tô na 'e faufaaraa faahou. Te tahi hi'oraa, te tere 'ia haere mai 'i Porinetia farani 'aita 'e tu'atiraa faahou 'e te mau rave'a 'âpî 'i te pae 'o te 'itenati 'ua îti roa mai te mo'emo'e 'o te mau motu.

'I mua 'i te rauraa 'o te mau papature 'a te feiâ tonohia 'i roto 'i te mau pû 'a te hau 'i Porinetia, 'e te taupupû te tî'âauraa rau 'e te nuuraa te faito 'o te oraraa 'i Porinetia nei, 'e titauhia te hô'ê taui-haamaita'iraa pâpû.

'E rave rahi puaraitu 'e 'âpee 'i teie tauraa

- Te 'aifaito 'i rotopû 'i te mau FEDA 'e te feiâ rave 'ohipa 'a te hau 'i Porinetia farani ia au 'i te faito tuea, 'i te pae anei 'o te moni 'ava'e ;
- 'Ia haa-mâ'ohi-hia 'i te mau ti'araa faatere pû 'ohipa mâ te mâ'iti te mau tôro'a 'e au nô te fenua, 'ia tuea te 'ite, nô te taata rave 'ohipa 'a te hau 'i Porinetia 'e mau 'i te ti'araa ;
- Te maraaraa 'ite 'a te mau rima 'ohipa 'a te hau 'i Porinetia farani nô roto anei 'i te mauraa 'i te mau ti'araa faatere 'e te faati'araa rave'a 'aitauraa 'ite 'ohipa.

- MEF -

'E tâmau noa te Fenua 'i te turu 'i te mau faatupuraa 'ohipa 'a te mau taiete rii na'ina'i

'Ua fârii te 'Apooraahau 'e aniraa tauturu nô te faarava'i 'i te moihaa 'ohipa 'a te mau taiete rii na'ina'i (AEPE) 'e te tauturu nô te tâtâ'i 'i te mau toa na'ina'i 'e te mau fare tâmâaraa (APCR).

'E mau tauturu moni faataahia 'e te afata AEPE-APCR 'e 'amo 'âpiti 'i teie tauturu nô te hoo mai 'i te materia rarahi 'aore râ nô te faanahonaho 'i te fare 'ohipa nô te haamaita'i 'i te hoonaraa 'ohipa 'a teie mau taiete 'o tei ineine roa nô te faatupuraa 'ohipa 'aore râ nô te faatere 'i te imiraa faufaa.

Te moni faataahia nô teie tauturu 'e **3 237 000 toata.**

Nau taiete e 3 nô te pae ia 'o te tapihoora, 'e fare tâmâaraa 'e te mau 'ohipa rii tâvini 'o faaoti 'e 'iriti 'i tâ râtou 'imiraa, 'i roto 'i te area hô'ê matahiti, 'e ti'a mai 'ia râtou nei 'e 4 ti'araa 'ohipa, te rahiraa 'e mau 'ohipa tamau CDI.

- MPR -

Moni tauturu nâ te taiete *Tamanu Oil Factory*

'Ua faataa te 'Apooraahau 'i te hô'ê tauturu, nâ te taiete SARL *Tamanu Oil Factory*, faaaterehia 'e Yann LE DEAUT, tauru moni nô te faatupuraa 'ohipa nô te fatu mai 'i te moihaa faaapu 'e te haafauraa 'i te mâa faaapu.

Faati'ahia mai te taiete *Tamanu Oil Factory* 'i 2019 ra, 'e te faa'ohipa nei 'i tâ na 'imiraa 'i ni'a 'i te hô'ê tâpû fenua 'e vai 'i Taputapuatea, te 'opuaraa 'e tâtâ'i 'e te faaneheneheraa'i te fare 'e vai nei 'i reira 'e te poro'iraa 'i te mâtéria rorouira 'e te rave'a faahaumârû, nâ reira te mau faato'eto'e 'e te mâtini taviri Tamanu.

Nô teie 'ôpuaraa titauhia 'e 46 524 585 T, Te tauturu 'i faataahia 'e te Fenua 'e **23 262 293 T**.

Tauturu moni nâ te 'Âmuitahiraa tahiti nô te haatu'aro hopu nâ raro 'i te tai

'I muri a'e 'i te mau 'ati to'eto'e 'i mo'e roa ai te tahi 'o te feiâ tautai hopu 'o tei tupu na 'i 2016 ra, 'ua haamauhia, 'i 2018 ra, te mau tauturu moni 'e te mau parau faaâu 'i rotopû 'i te 'amuitahiraa tu'aro tautai hopu (FTSSC) 'e te Fenua.

Nô te reira, 'e fâna'o te FTSSC nô 2023 'i te hô'ê tauturu moni nô tâ na tereraa 'ohipa 'i te pae 'o te arairaa 'i te mau fifi 'e fârereihia 'e teie haatu'aro.

'I teie mahana, 'aita hô'ê rii noa a'e taata haapiihia 'e te FTSSC 'i fifi, 'ua tâmau noa râ ho'i te moana 'i te rave 'i te ora mai tei tupu 'i 2022 'e 5 taata tautai hopu tei paremo.

Te mau haapiipiiraa haamauhia 'i ni'a :

- 'I te faahamana'oraa 'i te mau rave'a pâruru 'e te arata'iraa 'e ti'a 'ia rave hou te hopuraa 'i raro 'i te tai, 'e 'i muri a'e 'i te tautairaa ;
- Te tautai taraire 'o te tî'âauraa maita'i ia 'i te mau faufaa, 'ia feruri 'e 'ia pâpû te 'ite mâte 'i te vâhi 'e hopuhia.

Moni tauturu nâ te taiete *Teheia*

'Ua faataa te 'Apooraahau **1 200 000 T** nâ te taiete SCA *Teheia*, 'E moni tauturu faataahia ihoâ nâ te feiâ faaapu, teie tauturu nô te tanuraa ia 120 000 'ata painapo 'i ni'a 'i te 'âanoraa fenua 'e 3 tâ 'e vai 'i Paopao – Moorea.

Tuhaa mâtâmua nô te tâmatamataraa 'i te poito VMS tamauhia 'i ni'a 'i te mau poti tautai

'I roto 'i te pu'e poti tautai toro'a 'i Porinetia farani te vai nei te mau *poti mârara* 'e te mau *poti 'auhupu* 'e 360 poti 'e 'ohipa noa nei. 80% tei te mau motu totaiete te vairaa.

Nô te haamaita'i 'i te tî'âauraa 'e te mataâraraa 'i ni'a 'i teie mau poti, 'ua faaoti te Faatereraa 'o te 'ohipa moana (DRM) 'ia tamauhia hô'ê poito mataâra 'i ni'a 'i te mau poti 'e fatu pâtana tautai.

Te hi'opo'araa 'i te mau poti tôro'a tautai 'e nehenehe ai 'e 'ite te vahi 'e 'ohipahia 'e te mau poti 'e te faa'ohipa maita'ihia ra anei te mau tauturu moni rau nâ reira te mau tuhaa rahui. Mai 2012 mai teie rave'a 'âpee 'i te mau poti 'i te haamauraahia nô te mau pahî tautai nâ tua e'ita râ ho'i teie ratio 'e tano faahou nô teie mau pahî huru na'ina'i mai.

Nô te hi'o mai 'i te rave'a 'e nehenehe 'e tao nô te poti mârara 'e poti 'auhupu, 'ua tuu te DRM 'i te hô'ê piiraa tata'u 'e 'ua iteahia mai 'e piti huru poito 'o râua nei te tamatamatahia. 'I roto 'i teie pu'e taime tamatamataraa nô te haaapâpû ia 'i te tere au anei 'e tî na tu'atiraa 'e rorouira 'o te mataâraraa tautai 'e faa'ohipahia nei 'e tî te Fenua hou 'a 'ôpere atu ai nô te tâato'araa 'o te mau poti.

'E tupu teie tamatamataraa 'i te roaraa hô'ê 'ava'e 'e te mau titotai. 'E tamauhia nau poito 'e piti 'i te 9 'o atopa 'i ni'a 'i te poti fatuhia 'e Raph Van Cam, tapurahia 'i Hia'a 'e Peretiteni 'o te Aupupu Rava'ai Mau, 'e tî Tehema Bougues, tapurahia 'i Papeete. 'Ia manuia teie nau tamatamataraa, 'e 'ôperehia nâmua roa nô te mau poti 'e vai 'i Tahiti 'e Moorea (45% 'e mau poti 'e 'ohipa) 'i te roaraa 'o 2024 'ôperehia atu ai 'i roto 'i te tahi atu mau motu.

Nô te tauturu 'i te mai titotai nô te fatu 'i teie poito 'âpî faahepohia, 'ua faaoti te Fenua 'e amo 'o ia 80% 'o te moni poito 'e te tâamauraa. Te toe nâ te fatu poti 'e amo mai te tâtau 'o te niuniu GSM rave'a nô hâpono poro'i GPS.

'I mua 'i te faufaa rahi te tî'âau 'e te mataâraraa 'i ni'a 'i te mau poti tautai, teie mau tamatamataraa faatere 'âmuihia 'e te DRM 'e te Aupupu 'a te feiâ tautai 'e parau mai ra 'i te nuuraa pâpû 'i roto 'i te toro'a 'o teie 'âmaa 'i Porinetia farani. Nâ roto 'i teie mau rave'a, te haapâpû nei â te Fenua 'i tâ na 'euhe nô te hô'ê tautai tura, araaraa 'e te taraire, hâpa'o 'i te 'aifaito 'i rotopû 'i te tauturu 'imiraa faufaa 'e horo'ahia nei nâ te feiâ tai'a 'e te faaherehere 'i te mau hotu moana.

- MEE -

Moni tauturu nâ te mau fare haapiiraa

'E aniraa nâ te taumihau 'o te Haapiiraa, 'ua fârii te 'Apooraahau 'e hôro'a 'e **8 901 733** T'ei moni tauturu nâ te mau fare haapiiraa. Te tuharaa 'i raro nei :

Fare haapiiraa	'Ôpuaraa	Tauturu
Tuârua 'o Haamene - Tahaa	Nô te fatu mai 'i te ûmu 'a te fare tuutu	1 333 833 F
	Nô te fatu 'i te mâtêria 'upa'upa - sono	779 519 F
	Nô te fatu mai 'i te moihaa tâmâ fare	741 302 F
Haapiiraa tôro'a 'i 'Uturoa - Raiatea	Nô te tereraa 'ohipa haapiiraa	1 512 500 F
Lycée tôro'a 'o Taravao		1 512 500 F

Tuârua 'o Paopao – Moorea	Monoora 'i te titi'a auauahi fare tuutu	777 957 F
Tuârua 'o Faaroa	Nô te fatu mai 'i te rave'a faahaumâru	1 680 578 F
Lycée tôro'a 'o Ihi-tea no Vavau	Nô te faarava'i 'i te moihaa fare tuutuu SEP	563 544 F
PUOHU		8 901 733 F

Tauiraa 'i te tareta haapiiraa 'o te mau fare haapiiraa tuârua nô te matahiti 24-25

Nô tefaa'ohiparaa 'i te faaueraa mana nô te 20 'o atopa 1988 tauihia nô te faati'araa 'i te mau fare haapiiraa 'a te hau 'i Porinetia farani 'o te tuâtahi 'e te tuârua, 'ua haamana te 'Apooraahau 'i te tareta haapiiraa.

Te 'ôpuaraa faaotiraa mana ravehia 'i teie mahana nei 'i roto 'i te rururaa hepetoma 'a te 'Apoora taumihau nô tetahi 'i te tareta haapiiraa 'o te mau fare haapiiraa tuârua nô 2024-2025, 'ia au 'i te mana'o fârii 'a te tomite 'ihi, aupuruaea 'e te pâruru 'i te mau haapiiraa tuârua 'a te hau 'i roto 'i tâ rururaa 'i te 20 'o tiunu 2023.

'E pâhonoraa teie 'i te mau aniraa 'a te mau fare haapiiraa 'i te tomoraa haapiiraa 'ô 2024, tei te au râ 'i te faaotiraa 'o te mau rave'a faataahia mai nâ Porinetia farani.

'Ua matutu 'âmui mâitehia te mau aniraa 'e te mana fatere 'i te mau haapiiraa 'e te mau mata hi'opo'a 'i te mau haapiiraa 'i roto ihoâ 'i te auraroraa 'i te mau fâ faaotihia 'i roto 'i te 'avei'a 'o te mau haapiiraa 2021-2026 :

- 'Ia arata'i 100% te fatu 'i te hô'ê parau tû'ite ;
- 'Ia faateiteihia te faito 'ite ;
- 'Ia faa'ôhie te fâriuraa toro'a 'a te mau piahi ;
- 'Ia hotu te mau haapiiraa nâ roto 'i te haamâtauraa.

'E nuuraa teie niuhia 'i roto 'i te faaturaraa 'i te 'Avei'a 'e 'ia nehenehe 'i te piahi 'e 'ite 'i te ao 'o te 'imiraa faufaa 'e tô te tôro'a, 'ia mâ'iti mâite 'i te 'avei'a, 'ia haere atea 'i roto 'i te haapiiraa 'e 'ia haamaita'i atu â te fâriuraa 'i nî'a 'i te tôro'a.

- MJP -

Tauturu moni nâ te mau taatiraa

'E aniraa nâ te taumihau 'o te Tu'aro, 'o te U'i 'âpî 'e te Arairaa 'i te peu tâivaiva, 'ua faataa te 'Apooraahau 'e **644 540 T** nô te tereraa 'ohipa 'a te Mataienaa Tu'epôpô 'o Rapa nô te amo 'i tô râtou tere 'i te tata'uraa 'a te mau motu nô 2023 e **500 000 T** faatupuraa 'ohipa nâ te tâatiraa Fenua Ra'i Moana nô fatu mai 'i te mâtêria puhaparaa faanahohia 'e te CVH.